

**ÎNVĂȚĂTURI DOGMATICE ÎN OPERELE SFÂNTULUI SIMEON NOUL
TEOLOG
(REZUMAT)**

Viața Sfântului Simeon Noul Teolog scrisă de ucenicul și biograful său, Nichita Stithatul este un produs al literaturii hagiografice bizantine, deși Nichita Stithatul nu a fost prin excelență un biograf, ci mai degrabă un scriitor mistic și un apărător al ortodoxiei, scriind împotriva latinilor cu privire la azime, postul de sâmbătă și căsătoria preoților. Chiar dacă unii teologi susțin că Nichita Stithatul a scris viața Sfântului Simeon după tiparul hagiografilor bizantini, exagerând unele aspecte, trebuie avut în vedere și faptul că Nichita Stithatul l-a cunoscut pe Sfântul Simeon și a fost martor la unele întâmplări, iar viața Sfântului Simeon a fost scrisă pentru a pregăti întoarcerea moaștelor sfântului în Constantinopol și trebuia să fie o lucrare demnă de personalitatea Sfântului Simeon Noul Teolog. Apoi, dezvoltările teologice ale Sfântului Simeon nu sunt produsul elaborării scolastice a învățăturilor de credință, ci sunt produsul experienței învățăturilor de credință. Pentru Sfântul Simeon adevăratul teolog este cel ce se împărtășește mai întâi de lumina necreată și apoi „teologhisește” despre cele dumnezeiești. Prin urmare, teologia Sfântului Simeon Noul Teolog are la bază învățăturile Sfinților Părinți și ale scriitorilor mistici ca: Marcu Ascetul, Diadoh al Foticeii, Macarie Egipteanul. O importantă influență asupra dezvoltării duhovnicești și teologice asupra Sfântului Simeon Noul Teolog a avut, așa cum era de așteptat, părintele său duhovnicesc, Sfântul Simeon Evlaviosul.

Învățătura despre Sfânta Treime la Sfântul Simeon Noul Teolog nu este sistematizată într-o lucrare specială. Sfântul Simeon nu și-a propus să realizeze o scriere dogmatică în care să trateze despre Sfânta Treime. Tot ceea ce a scris a făcut-o cu scopul de a se apăra împotriva celor ce-l acuzau de învățături greșite și a scris pentru a îndemna pe credincioși să-i urmeze și să se facă părtași luminii dumnezeiești. În tratarea despre Sfânta Treime, sfântul insistă pe unitatea Acesteia, fără a desființa cele trei Ipостase: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Sfântul mai arată și că scopul omului este vederea Sfintei Treimi încă din această viață ca arună a vieții celei veșnice. Când vorbește despre Sfântul Duh, nu vorbește despre Acesta ca fiind separat de Tatăl și Fiul, ci de fiecare dată menționează și celelalte două Persoane,

arătând încă o dată că Persoanele Treimii nu pot fi despărțite. O învățătură preferată și pe care a dezvoltat-o ori de câte ori a avut ocazia, este aceea despre simțirea conștientă a harului Sfântului Duh. Insistă pe această simțire conștientă fiindcă numai astfel omul este sigur că împlinește voia lui Dumnezeu, și lucrurile și eforturile sale sunt primite de Acesta ca jertfă de bună-mireasmă.

Învățătura despre hristologie, în general, și întrupare, în special, a Sfântului Simeon Noul Teolog urmează învățătura Bisericii și a Sfinților Părinți. Astfel, pe baza hotărârilor sinodului IV ecumenic, Sfântul Simeon mărturisește că firile Mântuitorului s-au unit în mod neamestecat, neschimbat, neîmpărțit și nedespărțit¹. Mântuitorul Iisus Hristos este Dumnezeu adevărat și om adevărat, Care S-a întrupat pentru mântuirea noastră și pentru ca noi să devenim dumnezei². Sfântul Simeon arată că pregătirea pentru întruparea Fiului lui Dumnezeu s-a făcut prin rămășița credincioasă pe care Dumnezeu a ales-o. Apoi, la plinirea vremii (Galateni 4, 4) Mântuitorul a luat trup din Fecioara Maria, care a zămislit prin pogorârea Duhului Sfânt peste ea. Apoi, Cuvântul lui Dumnezeu a asumat în ipostasul Său dumnezeiesc firea omenească întregă afară de păcat³. Numai prin asumarea firii omenești întregi, afară de păcat, Mântuitorul Iisus Hristos o putea îndumnezei și astfel să ne deschidă și nouă calea spre îndumnezeire. Prin urmare firea omenească asumată de Fiul lui Dumnezeu a fost luată de ipostasul dumnezeiesc al Fiului, de aceea în Hristos nu au existat două persoane, ci o persoană din două firi⁴. Deci, Maica Domnului este Născătoare de Dumnezeu fiindcă ea a născut Ipostasul Fiului Care a luat trup din trupul ei feciorelnic⁵.

Deși, de-a lungul timpului Sfântul Simeon Noul Teolog a fost privit uneori ca mistic ce nu a acordat o prea mare însemnătate ierarhiei. Învățătura sa despre Biserică nu este foarte dezvoltată, dar acest lucru nu se datorează importanței scăzute pe care o acorda acestei învățături. Pe Sfântul Simeon l-a preocupat mai mult în a arăta că Biserica este trupul al cărui cap e Hristos, iar credincioșii formează mădularele trupului, inclusiv cei păcătoși care sunt mădulare bolnave și care trebuie

¹ SC 122, p. 251.

² Sfântul SIMEON NOUL TEOLOG, *Imne, Epistole și Capitole*, p. 69.

³ *Ibidem*, p. 209.

⁴ *Ibidem*, p. 292.

⁵ Sfântul SIMEON NOUL TEOLOG, *Discursuri teologice și etice*, p. 134.

vindecate. Trupul Bisericii nu este întreg până ce nu toți cei preștiuți de Dumnezeu se vor naște sau se vor pocăi.

Despre ierarhia bisericească, Sfântul Simeon arată importanța și prestigiul ei, dar în același timp muștră pe cei ce îndrăznesc să se facă preoți fără a fi vrednici. Ierarhia este păstrătoarea învățăturilor Sfinților Apostoli primite de la Mântuitorul Hristos, iar faptul acesta este relevat de succesiunea apostolică.

Sfintele Taine prin care credincioșii primesc harul dumnezeiesc sunt săvârșite de succesorii Apostolilor, episcopi și preoți. Biserica este și loc al primirii luminii dumnezeiești, căci prin Sfintele Taine ale Bisericii și sărbătorile prăznuite, credincioșii primesc lumina Sfântului Duh. Sfântul Simeon pune accentul pe o simțire reală a harului, căci numai cel mort nu simte nimic și, de aceea toate prăznuirile care sunt săvârșite în Biserică, precum și Sfintele Taine, pe lângă partea văzută au și o parte nevăzută ochilor trupești, care se descoperă numai aceluia care au dobândit vederea duhovnicească a luminii dumnezeiești necreate.

Scrierile Sfântului Simeon Noul Teolog sunt pline de mărturii ale vederii luminii dumnezeiești. Cum am văzut pentru Sfântul vederea luminii dumnezeiești este sinonimă cu vederea lui Dumnezeu. Efectiv, citind scrierile sfântului Simeon Noul Teolog putem spune, că pentru acest sfânt, scopul vieții creștine este vederea lui Dumnezeu sau a luminii dumnezeiești. Mai mult Sfântul Simeon arată că pentru a vedea pe Dumnezeu, viața noastră întreagă trebuie să fie o căutare a Acestuia. Pocăința și lacrimile sunt primii pași pentru descoperirea lui Dumnezeu ca lumină, apoi sunt necesare și eforturile ascetice, care nu trebuie să fie despărțite de iubire și smerenie. De asemenea, Sfântul Simeon pune accent pe sinceritate și bunătate și arată că Dumnezeu se arată mai degrabă celor blânzi și smeriți cu inima decât celor care trăiesc o viață în asceză, dar fac din aceasta un scop și uită de fapt că asceza nu este decât o treaptă către Dumnezeu. Cei ce ajung să primească descoperirea luminii dumnezeiești încep să trăiască încă de pe pământ în Împărăția lui Dumnezeu, iar trecerea din viață nu este decât o treaptă către o vedere mai curată și desăvârșită a lui Dumnezeu. Prin lumina dumnezeiască se produce o transfigurare a omului, o transfigurare ce prefigurează transfigurarea eshatologică.

Experiența isihastă la Sfântul Simeon are o dimensiune hristică, căci Hristos este Cel care îl aduce pe om în comuniune cu Persoanele Sfintei Treimi. Hristos

Domnul este modelul de urmat, El este cel cu care omul se unește într-o „*nuntă mistică*”.

Sfântul Simeon Noul Teolog descrie fericirea veșnică pe care dreptii o vor avea și chinul nesfârșit pe care cei păcătoși îl vor îndura. El arată că fericirea sau osânda noastră depinde de noi, căci Dumnezeu nu mântuiește cu sila iar cel ce Îl caută Îl află (Luca 11, 10). Cât privește *Ziua Domnului* sau a doua venire a Mântuitorului, Sfântul Simeon ne arată că pentru cei drepti ea a și venit, căci ei au primit lumina dumnezeiască și aceasta s-a făcut în ei arună a Împărăției, iar venirea Mântuitorului nu va fi neașteptată și surprinzătoare, căci ei Îl așteaptă neîncetat⁶. Atunci când Mântuitorul va veni de *Ziua Domnului* creația va fi reînnoită și transfigurată prin foc, focul dumnezeiesc care arde stricăciunea și îndumnezeiește⁷. În urma transfigurării, creația nu va fi așa cum a fost adusă la existență, ci va fi „*imaterială și spirituală mai presus de orice simțire*”⁸. De asemenea, Sfântul Simeon precizează că transfigurarea creației este legată de transfigurarea omului⁹.

Influența exercitată de Sfântul Simeon asupra contemporanilor înseamnă influența asupra monahilor care au adoptat regulile lui de viață și asupra ucenicului său Sfântul Nichita Stithatul, de la care ne-a rămas scrisă viața Sfântului Simeon dar și operele sale, și care a fost influențat de Sfântul Simeon în învățăturile sale despre rugăciune, cunoașterea lui Dumnezeu, despre har, dar și despre lacrimi și pocăință.

În scrierile sale, Sfântul Simeon nu tratează despre distincția dintre ființa și energiile lui Dumnezeu, cu toate acestea teologia lui despre lumina dumnezeiască l-a influențat pe Sfântul Grigorie Palama, care „moștenește” astfel de la Sfântul Simeon Noul Teolog învățătura despre harul dumnezeiesc pe care o dezvoltă și precizează definitiv și fără ambiguități.

Sfântul Simeon Noul Teolog este considerat precursor al isihasmului fiindcă curentul isihast a înglobat multe din învățăturile sale. Curentul isihast nu este o doctrină, un fel de viață nouă ce a apărut în urma unor evoluții, el este o reîntoarcere a monahismului la simplitatea primordială. Cu toate că acest curent a apărut în viața

⁶ *Disc. etice, p. 312.*

⁷ *Disc. etice, p. 117.*

⁸ *Disc. etice, p. 119.*

⁹ *Disc. etice, p. 110-111.*

monahală el poate fi aplicat și de către laici, căci prin el se realizează o încordare a puterilor sufletești și o apropiere mai mare de Dumnezeu.